

BỘ MÔN KẾ TOÁN NGÂN HÀNG - KHOA NGÂN HÀNG

Chủ biên: TS. NGUYỄN HỒNG YẾN

KẾ TOÁN NGÂN HÀNG

ACCOUNTING IS THE LANGUAGE OF BUSINESS

NHÀ XUẤT BẢN TÀI CHÍNH

KẾ TOÁN NGÂN HÀNG

Hà Nội – 2016

MỤC LỤC

PHẦN I: HỆ THỐNG LÝ THUYẾT

CHƯƠNG I

TỔNG QUAN VỀ KẾ TOÁN NGÂN HÀNG 12

I. KẾ TOÁN VỚI HOẠT ĐỘNG NGÂN HÀNG 12

1. Giới thiệu về Kế toán ngân hàng 12

2. Đối tượng kế toán ngân hàng 13

3. Đặc điểm của kế toán ngân hàng 18

4. Nhiệm vụ của kế toán ngân hàng 19

5. Các nguyên tắc, yêu cầu kế toán cơ bản áp dụng trong ngân hàng 20

II. TÀI KHOẢN, HỆ THỐNG TÀI KHOẢN KẾ TOÁN NGÂN HÀNG 23

1. Tài khoản Kế toán ngân hàng 23

2. Hệ thống tài khoản kế toán ngân hàng 26

III. CHỨNG TỪ KẾ TOÁN NGÂN HÀNG 28

1. Khái niệm và phân loại chứng từ kế toán ngân hàng 28

2. Lập chứng từ kế toán ngân hàng 32

3. Kiểm soát chứng từ kế toán ngân hàng 32

4. Luân chuyển chứng từ kế toán ngân hàng 33

5. Bảo quản, lưu trữ chứng từ 34

IV. TỔ CHỨC BỘ MÁY KẾ TOÁN TẠI NGÂN HÀNG 36

1. Mô hình tổ chức bộ máy kế toán của pháp nhân TCTD (cấp độ hệ thống) 36

2. Mô hình tổ chức bộ máy kế toán tại chi nhánh ngân hàng 40

3. Tổ chức khoa học lao động kế toán ngân hàng 43

V. HÌNH THỨC KẾ TOÁN VÀ HẠCH TOÁN ÁP DỤNG TẠI NHTM 43

1. Hình thức kế toán áp dụng tại NHTM 43

2. Hạch toán phân tích 45

3. Hạch toán tổng hợp. 46

CHƯƠNG II

KẾ TOÁN NGHIỆP VỤ HUY ĐỘNG VỐN

I. MỘT SỐ VẤN ĐỀ CHUNG 47

1. Nội dung kinh tế của các nguồn vốn huy động	47
2. Tài khoản sử dụng trong kế toán huy động vốn	50
II. KẾ TOÁN NGHIỆP VỤ HUY ĐỘNG VỐN	51
1. Kế toán tiền gửi không kỳ hạn của các TCKT, cá nhân	51
2. Kế toán tiền gửi tiết kiệm	52
3. Kế toán nghiệp vụ phát hành giấy tờ có giá	55
4. Kế toán tiền gửi, tiền vay NHNN và của các TCTD khác	59
CHƯƠNG III	
KẾ TOÁN NGHIỆP VỤ TÍN DỤNG	61
I. MỘT SỐ VẤN ĐỀ CƠ BẢN VỀ KẾ TOÁN NGHIỆP VỤ TÍN DỤNG	63
1. Nội dung cần chú ý về nghiệp vụ tín dụng dưới góc độ kế toán	63
2. Những vấn đề chung về kế toán nghiệp vụ tín dụng	64
II. QUY TRÌNH KẾ TOÁN NGHIỆP VỤ TÍN DỤNG	68
1. Kế toán nghiệp vụ cho vay	68
2. Kế toán nghiệp vụ chiết khấu giấy tờ có giá	75
3. Kế toán nghiệp vụ cho thuê tài chính	79
4. Kế toán nghiệp vụ bảo lãnh	84
III. KẾ TOÁN CÁC NGHIỆP VỤ ĐI KÈM NGHIỆP VỤ TÍN DỤNG	89
1. Kế toán nghiệp vụ trích lập dự phòng rủi ro	89
2. Kế toán nghiệp vụ mua bán nợ	101
3. Kế toán xử lý tài sản đảm bảo nợ	106
CHƯƠNG IV	
KẾ TOÁN NGHIỆP VỤ ĐẦU TƯ CỦA NHTM	109
I. KHÁI QUÁT VỀ NGHIỆP VỤ ĐẦU TƯ CỦA NHTM	110
II. KẾ TOÁN NGHIỆP VỤ ĐẦU TƯ VÀ KINH DOANH CHỨNG KHOÁN	111
1. Phân biệt các loại chứng khoán	111
2. Kế toán nghiệp vụ mua, bán chứng khoán kinh doanh	114
III. KẾ TOÁN GÓP VỐN, ĐẦU TƯ DÀI HẠN CỦA NHTM	124
1. Kế toán đầu tư vào công ty con	124
2. Kế toán góp vốn liên doanh	126
3. Đầu tư vào công ty liên kết	127

4. Đầu tư dài hạn khác	128
5. Nguyên tắc kế toán	129
6. Dự phòng giảm giá đầu tư dài hạn	131

CHƯƠNG V

KẾ TOÁN NGHIỆP VỤ KINH DOANH NGOẠI TỆ 134

I. MỘT SỐ VẤN ĐỀ CHUNG VỀ KẾ TOÁN NGOẠI TỆ	135
1. Yêu cầu	135
2. Tiền ghi sổ	135
3. Phương pháp hạch toán phân tích và hạch toán tổng hợp đối với kế toán ngoại tệ	135

4. Các tài khoản sử dụng	136
--------------------------	-----

II. KẾ TOÁN CÁC GIAO DỊCH GIAO NGAY VỀ NGOẠI TỆ 140

1. Kế toán mua ngoại tệ	141
2. Kế toán bán ngoại tệ	141
3. Kế toán chuyển đổi ngoại tệ	142

III. KẾ TOÁN CÁC GIAO DỊCH PHÁI SINH VỀ NGOẠI TỆ 144

1. Kế toán giao dịch kì hạn	144
2. Kế toán các nghiệp vụ phái sinh tiền tệ khác	145

IV. KẾ TOÁN NGOẠI TỆ NGÀY CUỐI THÁNG 156

1. Kế toán xác định kết quả kinh doanh ngoại tệ	156
2. Kế toán đánh giá lại giá trị ngoại tệ kinh doanh tồn quỹ	157

CHƯƠNG VI

KẾ TOÁN NGHIỆP VỤ NGÂN QUỸ VÀ CÁC HÌNH THỨC THANH TOÁN KHÔNG DÙNG TIỀN MẶT 159

I. KẾ TOÁN NGHIỆP VỤ NGÂN QUỸ 160

1. Tài khoản, chứng từ và sổ sách sử dụng	160
2. Kế toán nghiệp vụ thu, chi tiền mặt	160
3. Kế toán nghiệp vụ điều chuyển tiền mặt	161
4. Kế toán nghiệp vụ đối chiếu số liệu tiền mặt cuối ngày	162

II. KẾ TOÁN CÁC HÌNH THỨC THANH TOÁN KHÔNG DÙNG TIỀN MẶT 164

1. Một số vấn đề chung về thanh toán không dùng tiền mặt	164
2. Kế toán các hình thức thanh toán không dùng tiền mặt	168

III. KẾ TOÁN NGHIỆP VỤ THANH TOÁN QUỐC TẾ	189
1. Một số vấn đề cơ bản về thanh toán quốc tế	189
2. Kế toán phương thức thanh toán chuyển tiền	190
3. Kế toán phương thức thanh toán nhờ thu	192
4. Phương thức thanh toán bằng thư tín dụng L/C	195

CHƯƠNG VII

KẾ TOÁN NGHIỆP VỤ THANH TOÁN VỐN GIỮA CÁC NGÂN HÀNG	199
--	-----

I. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ THANH TOÁN VỐN GIỮA CÁC NGÂN HÀNG	199
---	-----

1. Sự cần thiết và ý nghĩa của thanh toán vốn giữa các NH	199
2. Điều kiện để tổ chức thanh toán vốn giữa các NH	200
3. Các phương thức thanh toán vốn giữa các NH	200

II. KẾ TOÁN CHUYỂN TIỀN ĐIỆN TỬ	201
--	-----

1. Khái quát về chuyển tiền điện tử	201
2. Những vấn đề chung về thanh toán chuyển tiền điện tử	202

III. KẾ TOÁN THANH TOÁN BÙ TRỪ (TTBT)	217
--	-----

1. Khái niệm, ý nghĩa và những quy định chung về TTBT	217
2. Tài khoản và chứng từ sử dụng	218
3. Quy trình kế toán thanh toán bù trừ	220

IV. KẾ TOÁN THANH TOÁN QUA TÀI KHOẢN TIỀN GỬI TẠI NHNN	222
---	-----

1. Nguyên tắc	222
2. Tài khoản sử dụng	222

V. THANH TOÁN ĐIỆN TỬ LIÊN NGÂN HÀNG	222
---	-----

1. Khái quát về hệ thống thanh toán điện tử liên NH	222
2. Tài khoản sử dụng	223
3. Chứng từ sử dụng	223
4. Quy trình kế toán các nghiệp vụ thanh toán	223

CHƯƠNG VIII

KẾ TOÁN TÀI SẢN CỐ ĐỊNH, CÔNG CỤ DỤNG CỤ CỦA NHTM	229
--	-----

I. KẾ TOÁN TÀI SẢN CỐ ĐỊNH	230
-----------------------------------	-----

1. Một số vấn đề về TSCĐ trong NHTM	230
2. Tài khoản và chứng từ sử dụng	236
3. Quy trình kế toán TSCĐ	237
II. KẾ TOÁN CÔNG CỤ DỤNG CỤ	254
1. Cơ chế quản lý công cụ dụng cụ	254
2. Tài khoản và chứng từ sử dụng	255
3. Quy trình kế toán	256
CHƯƠNG IX	
KẾ TOÁN VỐN CHỦ SỞ HỮU VÀ KẾT QUẢ KINH DOANH CỦA NHTM	258
I. KẾ TOÁN VỐN CHỦ SỞ HỮU	259
1. Một số vấn đề cơ bản về nguồn vốn chủ sở hữu của NHTM	259
2. Quy trình kế toán nguồn vốn chủ sở hữu	267
3. Kế toán các quỹ của NH	280
II. KẾ TOÁN CÁC KHOẢN THU NHẬP, CHI PHÍ CỦA NHTM	282
1. Khái quát nội dung các khoản thu nhập, chi phí của NHTM	282
2. Tài khoản sử dụng	290
3. Phương pháp hạch toán thu nhập, chi phí của NHTM	291
III. KẾ TOÁN CHI PHÍ THUẾ CỦA NHTM:	292
1. Kế toán thuế VAT	292
2. Kế toán chi phí thuế thu nhập doanh nghiệp.	295
IV. KẾ TOÁN XÁC ĐỊNH KẾT QUẢ KINH DOANH VÀ PHÂN PHỐI LỢI NHUẬN CỦA NHTM	308
1. Kế toán xác định kết quả kinh doanh	308
2. Phân phối lợi nhuận của NHTM	312
CHƯƠNG X	
BÁO CÁO KẾ TOÁN – TÀI CHÍNH CỦA TỔ CHỨC TÍN DỤNG	316
1. Những vấn đề cơ bản về lập và trình bày báo cáo kế toán tài chính của TCTD	317
2. Một số điểm cần lưu ý đối với lập và trình bày báo cáo tài chính hợp nhất	321
3. Nội dung và cách lập các báo cáo kế toán – tài chính của TCTD	325

PHẦN II: HỆ THỐNG BÀI TẬP	468
Chương II: Kế toán Huy động vốn	469
Chương III: Kế toán Nghiệp vụ Tín dụng	477
Chương IV: Kế toán Nghiệp vụ Đầu tư	486
Chương V: Kế toán Nghiệp vụ Kinh doanh ngoại tệ	492
Chương VI&VII: Kế toán thanh toán qua Ngân hàng	502
Chương VIII: Kế toán TSCĐ và CCDC	519
Chương IX: Kế toán vốn chủ sở hữu và kết quả HĐKD	523
Chương X: Báo cáo Kế toán - Tài chính của Tổ chức tín dụng	530

LỜI NÓI ĐẦU

Kế toán ngân hàng là môn đào tạo cho sinh viên chuyên ngành ngân hàng, nhằm trang bị cho sinh viên một cách có hệ thống các nguyên tắc tổ chức công tác kế toán trong ngân hàng, giúp sinh viên nắm vững kỹ thuật nghiệp vụ kế toán ngân hàng đồng thời kế toán ngân hàng còn là môn bổ trợ cho các môn học khác như quản trị ngân hàng, phân tích tài chính ngân hàng thương mại và kiểm toán ngân hàng...

Tại các cơ sở đào tạo nguồn nhân lực cho ngành Ngân hàng, Kế toán ngân hàng là môn học bắt buộc và thường được sắp xếp vào học kỳ cuối trong chương trình đào tạo. Là môn học được chọn làm môn thi tốt nghiệp cho sinh viên chuyên ngành Ngân hàng thương mại - chuyên ngành hẹp Kế toán & Kiểm toán Ngân hàng, là môn được chọn để thi tuyển dụng vào các vị trí: Kế toán tài chính, kế toán thanh toán, giao dịch viên (TELLER), kiểm soát viên, kiểm toán nội bộ... của Ngân hàng thương mại, TCTD, Quỹ TDND, các Công ty Tài chính, NHNN...

Bộ môn kế toán Ngân hàng – Khoa Ngân hàng tổ chức biên soạn cuốn sách chuyên khảo **“Kế toán Ngân hàng”** nhằm tạo điều kiện cho sinh viên có thể nghiên cứu đầy đủ, sâu sắc về nghiệp vụ kế toán ngân hàng, cập nhật các chế độ, quy định mới nhất về nghiệp vụ. Hy vọng cuốn sách này sẽ giúp sinh viên củng cố về mặt lý luận và xử lý các tình huống thực tế thông qua hệ thống bài tập đa dạng và mang tính thực tiễn cao.

Cuốn sách này do TS. Nguyễn Hồng Yến làm Chủ biên và tập thể giảng viên Bộ môn Kế toán Ngân hàng cùng biên soạn. Cụ thể việc biên soạn được phân công như sau:

+ **TS. Nguyễn Hồng Yến:** Chủ biên và biên soạn các Chương I và Chương VI

+ **TS. Trịnh Hồng Hạnh:** Biên soạn Chương IV và Chương IX

+ **TS. Nguyễn Bảo Huyền:** Biên soạn Chương V

+ **Ths. Nguyễn Minh Phương:** Biên soạn Chương VIII

+ **Ths. Nguyễn Thị Quỳnh Hương:** Biên soạn Chương VII